

**ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7
ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา**
**BUDDHIST ECCLESIASTICAL MONK' S OPINION TO A LEADER STATE
ACCORDING TO SUPPURISA DHAMMA 7 OF PRARACHAWARAWETEE
(CHIT TIKKHAPANYO) A LEADER OF SONGKLA PROVINCE**

พระอุดม อภิณฺจโน

พระครูโฆสิตวิธานานุกูล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

สวัสดี อโณทัย

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา จำแนกตามพรรษา การศึกษา และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง 3) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา และ 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการในจังหวัดสงขลา จำนวน 88 รูป โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ/ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที (t-test) ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 7 ด้าน ด้านบุคคลปโรปรัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านกาลัญญาตา ความรู้จักกาลเวลา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านปริสัญญญาตา ความรู้จักชุมชนและสังคม 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา ของสังฆาธิ

การ ประกอบด้วย พรรษา วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางบาลี วุฒิการศึกษาทางโลก และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 3) แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัพฺปฐิตธรรม 7 ควรส่งเสริมตั้งนี้ ด้านธัมมัญญาตา ควรหาหลักนโยบายเพื่อทำความเข้าใจกับคณะสงฆ์ทุกฝ่าย ด้านอรรถัญญาตา ควรจัดมีประชุมคณะสงฆ์ การสัมมนาหรืออบรมเพื่อสร้างแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ในการ บริหารงานคณะสงฆ์ให้ดีขึ้น ด้านอรรถัญญาตาพระสังฆาธิการ ควรวางตนให้เป็นที่ยอมรับ ของ พระภิกษุสามเณร ด้านมัตตัญญาตา พระสังฆาธิการควรตระหนัก และปฏิบัติตามพระวินัย ด้าน กาลัญญาตา พระสังฆาธิการควรให้ความสำคัญกับเรื่องของการทำงาน ต้องคำนึงถึงประโยชน์ ของคณะสงฆ์ด้านปริสญญาตา พระสังฆาธิการควรมีการออกเผยแผ่ธรรมะ พบปะประชาชน จัดการปฏิบัติธรรม หรือสร้างกิจกรรมให้มีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดความสามัคคี และ ด้านปุคคัลปิโรปริญญาตา ควรมีการแต่งตั้งบุคลากรในตำแหน่งพระสังฆาธิการและเลขานุการให้ เหมาะสมกับภาระงานของคณะสงฆ์ และ 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบภาวะผู้นำตาม หลักสัพฺปฐิตธรรมของพระราชมุนี (ชิต ติกขปญฺโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย การวางแผน การบริหารจัดการ การอำนวยการ และการกำกับดูแล

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, พระสังฆาธิการ, ภาวะผู้นำ, หลักสัพฺปฐิตธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows 1) To study on leadership according to Sappurisadhamma of Phrarachawarawetee (Chit Tikkhapanyo), the Songkhla ecclesiastical provincial leader. 2) To compare the leadership according to Sappurisadhamma of Phrarachawarawetee (Chit Tikkhapanyo), the Songkhla ecclesiastical provincial leader in terms of periods of monkhood, educations and position experiences. 3) To study on the guideline to promote leadership according to Sappurisadhamma of Phrarachawarawetee (Chit Tikkhapanyo), the Songkhla ecclesiastical provincial leader. This is the quantitative research. And 4) to create new knowledge and leadership system of 7 Suppurisa Dhamma with Sappurisadhamma of Phrarachawarawetee (Chit Tikkhapanyo), the Songkhla ecclesiastical provincial leader. The study was a quantitative research. The population were composed of ecclesiastics for 88 persons, sample size by krejcie and Morgan's table measurement, the samples were about 88 persons, simple random sampling was used. The data analysis by the following statistics; percentage, arithmetic mean, standard deviation, T-test,

F-test and to test the differentiation in each pair by LSD method (Least significant difference).

The findings were as follows:

The leadership according to Sappurisadhamma of Phrarachawarawetee (Chit Tikkhapano), the Songkhla ecclesiastical provincial leader by overview was at more level when considered in each aspect found that the aspect of Puggalaparopanyata (to know people) was the highest mean and followed up the aspect of Kalanyuta (to know time) and the aspect of Parisanyuta (to know community and society) was the lowest mean. The comparative on opinion of leadership according to Sappurisadhamma of Phrarachawarawetee (Chit Tikkhapano), the Songkhla ecclesiastical provincial leader in terms of periods of Monkhood, educations and as statistically significance at $\alpha = 0.05$. The suggestions on guideline to promote leadership according to Sappurisadhamma as follows. The aspect of Dhammanyata; there should have policy for giving understanding to all Sanghas. The aspect of Atthanyuta; there should have meeting of Sanghas, seminar or training for new creative concepts in Sangha affairs. The aspect of Mattanyuta; the ecclesiastics should emphasize and follow the disciplines. The aspect of Kalanyuta; the ecclesiastic should make important on work and regarding on Sangha's interests. The aspect of Parisanyuta; the ecclesiastic should be dissemination of Dhamma and meeting people throughout arrangement of Dhamma practices or have activities for participation of people and harmony. The aspect of Puggalopanyuta; there should have assigned person in position as suitable and secretary should be on suitability with mission of Sangha. The leadership according to Sappurisadhamma of Phrarachawarawetee (Chit Tikkhapano), the Songkhla ecclesiastical provincial leader by overview was at more level when considered in each aspect found that the aspect of Puggalaparopanyata (to know people) was the highest mean and followed up the aspect of Kalanyuta (to know time) and the aspect of Parisanyuta (to know community and society) was the lowest mean. The last one, to create new knowledge and leadership system system of Suppurisa Dhamma with Sappurisadhamma of Phrarachawarawetee (Chit Tikkhapano), the Songkhla ecclesiastical provincial leader that including with planning, management, direction and supervision.

Keywords: Opinion, Buddhist Ecclesiastical Monk's, Leader State According, Suppurisadhamma

บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระบรมศาสดาของพุทธศาสนิกชนซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมการเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ (พระศิลา บัญทอง, 2561)

ในการบริหารองค์กรคณะสงฆ์นั้นผู้นำองค์กรคณะสงฆ์ถือว่ามีความสำคัญจะต้องมีคุณสมบัติหลายอย่างตามที่คณะของพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะคุณสมบัติตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาจึงจะทำให้ผู้ตามเกิดความเชื่อมั่นและเป็นผู้ตามที่ทำให้ความร่วมมือเพื่อที่จะได้นำสังคมไปสู่เป้าหมายร่วมกันพระสังฆาธิการที่ดี คือ ผู้นำของคณะสงฆ์หน้าที่ในการปกครองและบริหารคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรและมีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ดำรงสืบไป (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) ซึ่งประกอบด้วย ด้านธัมมัญญุตารู้หลักการ อุตถัญญุตารู้จุดหมาย อุตตัญญุตารู้ตน มัตตัญญุตารู้ประมาณ กาลัญญุตารู้กาล ปริสสัญญุตารู้ชุมชน และปุคคลัญญุตารู้บุคคล ประสิทธิภาพในการบริหารจึงเป็นผลมาจากความสามารถของผู้บริหารในการนำนโยบายมาสู่ภาคปฏิบัติที่เป็นกลไกสำคัญยิ่ง ในการสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีและมีคุณภาพ การตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสถาบันศาสนาให้เป็นระบบ มีคุณธรรม และมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานและมีการขยายผลการเสริมสร้างพัฒนาวิสัยต่อไป (กองแผนงาน กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2540)

เห็นได้ว่า ภาวะผู้นำตามหลักธรรมของผู้นำ ที่ได้นำมาใช้ในการบริหารงานได้ชัดเจนและนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และสังคมไทยโดยรวมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เกิดประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานทั้งของส่วนคณะสงฆ์และของสังคมส่วนรวมในอนาคตได้เป็นอย่างดี โดยผู้นำจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีหากผู้นำขาดซึ่ง คุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ย่อมทำให้ผู้นั้นขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้น ต่อไป (ธัชชนันท์ อิศรเดช, 2561) ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำ ที่ทำให้ได้รับ การยอมรับ ความเชื่อถือ

ตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งในองค์กรและสังคมทั่ว ๆ ไป ดังนั้น การขาดคุณธรรม และจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไป ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อ หลักการบริหารงานและภาพลักษณ์ขององคการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา จำแนกตามพรรษา วุฒิการศึกษาแผนกธรรม วุฒิการศึกษาแผนกบาลี วุฒิการศึกษาทางโลก ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง พระสังฆาธิการ
3. เพื่อศึกษารูปแบบภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา
4. สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผสมกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับ ประชากรจำนวนทั้งหมด 122 รูป โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 88 รูป จากแบบสอบถามที่ รวบรวมได้ มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูล ที่ได้รวบรวมมา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐานการ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันจึงทำ การเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และสรุปข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญในภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริส ธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา โดยการสรุปตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีพรรษามากกว่า 20 พรรษา จำนวน 41 รูปคิดเป็นร้อยละ 46.60มีวุฒิการศึกษาทางธรรมในระดับนักรธรรมชั้นเอกจำนวน

80 รูป คิดเป็นร้อยละ 91.00 เป็นผู้มีการศึกษาทางธรรมชั้นประโยค 1 – 2 จำนวน 73 รูป คิดเป็นร้อยละ 83.00 เป็นผู้มีการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่าจำนวน 54 รูป คิดเป็นร้อยละ 61.40 มีประสบการณ์การในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการเป็นเวลา 5 – 10 ปี จำนวน 44 รูป คิดเป็นร้อยละ 50.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของ พระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของ พระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านบุคคลปโรปรัญญุตตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล รองลงมา ได้แก่ ด้านกาลัญญุตตา ความรู้จัก กาลเวลาส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านปริสัญญุตตา ความรู้จักชุมชนและสังคม

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาทั้ง 7 ด้าน จำแนกตามพรรษา วุฒิ การศึกษาแผนกธรรมวุฒิกการศึกษาแผนกบาลี วุฒิกการศึกษาทางโลก ประสบการณ์ในการดำรง ตำแหน่งพระสังฆาธิการ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา จำแนกตามพรรษา วุฒิกการศึกษา แผนกธรรมวุฒิกการศึกษาแผนกบาลี วุฒิกการศึกษาทางโลก และประสบการณ์ในการดำรง ตำแหน่งพระสังฆาธิการ ตามสมมติฐานประกอบด้วย โดยรวมไม่ต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐาน การวิจัยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

4.1 ด้านธัมมัญญุตตา ในเรื่องของหลักด้านปริยัติธรรมพระสังฆาธิการยังรู้ไม่ถ่องแท้ ใช้ระบบยี่ดการบริหารแบบเดิม ๆ เป็นขั้นตอนทำให้การทำงานเกิดความล่าช้า ขาดการเอื้อเพื่อทำให้การดำเนินงานไม่สอดคล้องกับการบริหาร

4.2 ด้านอัทธัญญุตตา การขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ยังมีน้อยกับการส่งเสริมการทำงานยังไม่เป็นแนวทางเท่าที่ควร ขาดวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน จึงทำให้บรรยากาศของ ความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรมีน้อยลง รวมทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักของวินัย

4.3 ด้านอัทธัญญุตตา การบริหารยังขาดประสิทธิภาพทำให้พระสงฆ์ขาดแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ ความเอาใจใส่กับการพัฒนาที่ขาดความต่อเนื่องเพราะขาด ความเสียสละในประโยชน์ของสงฆ์จึงไม่มีการกระจายงานให้พระสงฆ์ได้แสดงความสามารถ

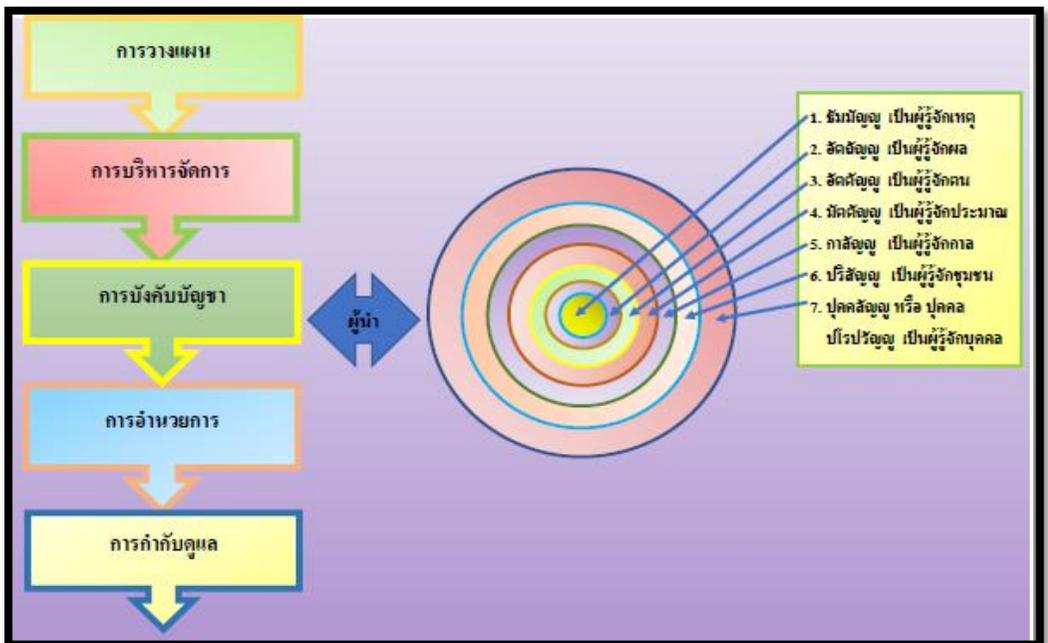
4.4 ด้านมัตตัญญูตา การจัดการงบประมาณขาดการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการที่ดีจึงทำให้ถูกมองเป็นเรื่องของการวางตัวไม่เหมาะสม ด้านความเป็นผู้นำขาดการยึดหลักการบริหารจัดการนโยบายเพื่อให้เป็นตามเป้าหมายที่วางไว้

4.5 ด้านกาลัญญูตา รู้จักกาลเวลาที่เหมาะสม ไม่จัดความสำคัญของปัญหาว่าเรื่องใดควรทำก่อนทำหลัง จึงทำให้โครงการที่กำหนดไว้ไม่เป็นตามแผนงาน การวางแผนในด้านกิจกรรมต่าง ๆ ยึดรูปแบบเดิม ๆ ทำให้เกิดเนื้อหาที่ไม่ทันสมัย องค์กรไม่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4.6 ด้านปริสัญญูตา ขาดการประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ทำให้การบริหารคณะสงฆ์ขาดผู้สนับสนุนจากองค์กรภายนอกและในองค์กรเอง เพราะยึดประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จึงทำให้เกิดปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ

4.7 ด้านบุคคลปริปรัชญูตา การมอบหมายงาน ยังขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้บุคคลในองค์กรได้พัฒนาความรู้ความสามารถ รู้จักใช้บุคคลที่เหมาะสมกับงานเพื่อเปิดโอกาสให้ได้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม

5. สร้างองค์ความรู้ใหม่ และรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรมของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปัญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา
รูปแบบองค์ความรู้ใหม่

การวางแผน เป็นการคิดและกำหนดสิ่งที่จะทำในอนาคต ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญมากของผู้จัดการ ผู้จัดการมีวิสัยทัศน์ทางการจัดการจะต้องคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะที่มีการแข่งขันในภาวะที่มีการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรง ผู้จัดการที่มีความสามารถจะต้องกำหนดสิ่งที่จะทำในอนาคตไว้อย่างถูกต้อง การวางแผนมีความสำคัญต่อการจัดการ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร การวางแผนทำให้รู้แนวปฏิบัติงานในอนาคต ช่วยให้องค์กรลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังสามารถตรวจสอบความสำเร็จของเป้าหมายได้ การวางแผนยังช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บริหาร และเกิดการประสานงานที่ดีขององค์กร (สัมมา ธรนิตย์, 2556)

การบริหารจัดการ คือ การตัดสินใจว่าจะจัดหน่วยงานขององค์กรอย่างไร การกำหนดแผนหรือหน่วยงานย่อย ๆ ในองค์กรว่าจะมีแผนอะไรบ้าง จำนวนกี่แผนก เพื่อให้เห็นโครงสร้างขององค์กร การจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน การจัดองค์กรที่ดีจะต้องเป็นองค์กรที่ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่ซ้ำซ้อน หรือทำให้เกิดการเกี่ยงงานกันทำ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การบังคับบัญชา การจัดคนในด้านบุคลากรที่มีอยู่ในองค์กร โดยทำหน้าที่สรรหาคัดเลือก บรรจุและแต่งตั้ง การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ การสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เกิดขึ้นในองค์กร การธำรงรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่เก่ง ดี มีความสามารถ การจัดคนลงตำแหน่งที่เหมาะสมกับงาน ในการจัดการเรื่องบุคคลนี้จะต้องทำให้สอดคล้องกับการจัดตั้งองค์กรจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

การอำนวยความสะดวก เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การสั่งการ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาเหล่านี้สามารถควบคุมการทำงานขององค์กรได้ การอำนวยความสะดวกขององค์กรที่เป็นของรัฐจะมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ส่วนองค์กรของเอกชนแม้ไม่มีกฎหมายรับรองแต่จะมีการกำหนดอำนาจหน้าที่เอาไว้เป็นแนวปฏิบัติอย่างชัดเจนเช่นกัน

การกำกับดูแล คือการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ ซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยงานย่อยต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ป้องกันปัญหาความซ้ำซ้อนหรือการเกี่ยงงานกันทำ ผู้ประสานงานที่ดีจะต้องทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

อภิปรายผล

1. ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีพรรษามากกว่า 20 พรรษา จำนวน 41 รูปคิดเป็นร้อยละ 46.60 มีวุฒิการศึกษาทางธรรมในระดับนักรธรรมชั้นเอกจำนวน

80 รูป คิดเป็นร้อยละ 91.00 เป็นผู้มีการศึกษาทางธรรมชั้นประโยค 1 – 2 จำนวน 73 รูป คิดเป็นร้อยละ 83.00 เป็นผู้มีการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่าจำนวน 54 รูป คิดเป็นร้อยละ 61.40 มีประสบการณ์การในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการเป็นเวลา 5 – 10 ปีจำนวน 44 รูป คิดเป็นร้อยละ 50.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านบุคคลปโรปรัญญตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล รองลงมา ได้แก่ ด้านกาลัญญตาความรู้จักกาลเวลาส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านปริสัญญตา ความรู้จักชุมชนและสังคม

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาทั้ง 7 ด้าน จำแนกตามพรรษา วุฒิการศึกษาแผนกธรรมวุฒิกการศึกษาแผนกบาลี วุฒิกการศึกษาทางโลก ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาจำแนกตามพรรษา วุฒิกการศึกษาแผนกธรรม วุฒิกการศึกษาแผนกบาลี วุฒิกการศึกษาทางโลก และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ ตามสมมติฐานประกอบด้วย โดยรวมไม่ต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

- 4.1 ด้านธัมมัญญตา เป็นผู้รู้จักเหตุ
- 4.2 ด้านอัตถัญญตา เป็นผู้รู้จักผล
- 4.3 ด้านอตตัญญตา เป็นผู้รู้จักตน
- 4.4 ด้านมตตัญญตา เป็นผู้รู้จักประมาณ
- 4.5 ด้านกาลัญญตา เป็นรู้จักกาลเวลาที่เหมาะสม
- 4.6 ด้านปริสัญญตา เป็นผู้รู้จักชุมชน
- 4.7 ด้านบุคคลปโรปรัญญตา เป็นผู้รู้จักใช้บุคคลที่เหมาะสมกับงาน

หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นธรรมะของคนดี ผู้ใดมีธรรมเหล่านี้แล้ว ผู้นั้นได้ชื่อว่าเป็นคนดี หรืออีกนัยหนึ่งเราสามารถตรวจสอบว่า คนคนนั้นเป็นคนดีหรือไม่ด้วยการดูคุณสมบัติเหล่านี้เป็นเกณฑ์ คนดีที่พระพุทธศาสนายกย่อง มิได้เป็นคนงมงาย แต่เป็นคนฉลาดมีเหตุผล รู้จักใช้ความคิดวางตัวได้ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่เหมาะสม

5. สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักสัพบุริสธรรมของพระราชวรเวที (ชิต ติกุขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

การวางแผน ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนแรกในการกำหนด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย และวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางสำหรับดำเนินงานให้บรรลุผล โดยกำหนดว่า จะต้องทำอะไร ให้ใคร ทำเมื่อใด ที่ไหน ทำอย่างไร โดยใคร ทบחנוอย่างไร เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ตามความรับผิดชอบที่ได้รับ แล้วจึงมีการบริหารจัดการทั้งในด้านองค์และทรัพยากรมนุษย์ เป็นการแบ่งโครงสร้างขององค์กรให้มีบทบาทหน้าที่ในส่วนที่ต้องรับผิดชอบ โดยการจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน การจัดองค์กรที่ดีจะต้องเป็นองค์กรที่ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่ซ้ำซ้อน การบังคับบัญชาถือได้ว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญในการจัดคนในด้านบุคลากรที่มีอยู่ในองค์กร โดยทำหน้าที่สรรหา คัดเลือก บรรจุและแต่งตั้ง การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ ในขั้นของการอำนวยการ เป็นการสั่งการ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้บังคับบัญชานั้นสามารถควบคุมการทำงานขององค์กรได้ การอำนวยการขององค์กรที่เป็นของรัฐจะมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ส่วนองค์กรของเอกชนแม้ไม่มีกฎหมายรับรองแต่จะมีการกำหนดอำนาจหน้าที่เอาไว้เป็นแนวปฏิบัติอย่างชัดเจนเช่นกัน และขั้นตอนสุดท้ายการกำกับดูแล เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายจัดการ คณะกรรมการ เจ้าของและผู้มีส่วนได้เสียอื่น การกำกับ ดูแลกิจการยังช่วยให้เกิดโครงสร้างที่สำคัญ ซึ่งเป็นกลไกในการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจการ และการกำหนดวิธีที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านั้น ผู้ประสานงานที่ดีจะต้องทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

สรุป

1. ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีพรรษามากกว่า 20 พรรษา จำนวน 41 รูป คิดเป็นร้อยละ 46.60 มีวุฒิการศึกษาทางธรรมในระดับนักธรรมชั้นเอกจำนวน 80 รูป คิดเป็นร้อยละ 91.00 เป็นผู้มีการศึกษาทางธรรมชั้นประโยค 1 – 2 จำนวน 73 รูป คิดเป็นร้อยละ 83.00 เป็นผู้มีการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่าจำนวน 54 รูป คิดเป็นร้อยละ 61.40 มีประสบการณ์การในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการเป็นเวลา 5 – 10 ปีจำนวน 44 รูป คิดเป็นร้อยละ 50.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัพบุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกุขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัพบุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกุขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านบุคคลปรีชาญาณ ความเป็นผู้รู้จักบุคคล รองลงมา ได้แก่ ด้านกาลัญญูตาความรู้จักกาลเวลาส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านปรีชาญาณ ความรู้จักชุมชนและสังคม

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกุขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาทั้ง 7 ด้าน จำแนกตามพรรษา วุฒิการศึกษาแผนกธรรมวุฒิกการศึกษาแผนกบาลี วุฒิกการศึกษาทางโลก ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกุขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาจำแนกตามพรรษา วุฒิกการศึกษาแผนกธรรมวุฒิกการศึกษาแผนกบาลี วุฒิกการศึกษาทางโลก และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ ตามสมมติฐานประกอบด้วย โดยรวมไม่ต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. จากการศึกษาการใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นปทัสถานในการศึกษาภาวะผู้นำของพระราชวรเวที (ชิต ติกุขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกุขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอธิบายได้ ดังนี้

4.1 ด้านธัมมัญญูตา ในเรื่องของหลักด้านปรีชาญาณพระสังฆาธิการยังรู้ไม่ถ่องแท้ ใช้ระบบยึดการบริหารแบบเดิม ๆ เป็นขั้นตอนทำให้การทำงานเกิดความล่าช้า ขาดการเอื้อเพื่อทำให้การดำเนินงานไม่สอดคล้องกับการบริหาร

4.2 ด้านอัตถัญญูตา การขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ยังมีน้อยกับการส่งเสริมการทำงานยังไม่เป็นแนวทางเท่าที่ควร ขาดวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน จึงทำให้บรรยากาศของความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรมีน้อยลง รวมทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักของวินัย

4.3 ด้านอัตถัญญูตา การบริหารยังขาดประสิทธิภาพทำให้พระสงฆ์ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ ความเอาใจใส่กับการพัฒนาที่ขาดความต่อเนื่องเพราะขาดความเสียสละในประโยชน์ของสงฆ์จึงไม่มีการกระจายงานให้พระสงฆ์ได้แสดงความสามารถ

4.4 ด้านมัตถัญญูตา การจัดการงบประมาณขาดการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการที่ดีจึงทำให้ถูกมองเป็นเรื่องของการวางตัวไม่เหมาะสม ด้านความเป็นผู้นำขาดการยึดหลักการบริหารจัดการนโยบายเพื่อให้เป็นตามเป้าหมายที่วางไว้

4.5 ด้านกาลัญญูตา รู้จักกาลเวลาที่เหมาะสม ไม่จัดความสำคัญของปัญหาว่าเรื่องใดควรทำก่อนทำหลัง จึงทำให้โครงการที่กำหนดไว้ไม่เป็นตามแผนงาน การวางแผนในด้านกิจกรรมต่าง ๆ ยึดรูปแบบเดิม ๆ ทำให้เกิดเนื้อหาที่ไม่ทันสมัย องค์กรไม่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4.6 ด้านปรัญญา ขาดการประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ทำให้การบริหารคณะสงฆ์ขาดผู้สนับสนุนจากองค์กรภายนอกและในองค์กรเอง เพราะยึดประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จึงทำให้เกิดปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ

4.7 ด้านบุคคลปรัญญา การมอบหมายงาน ยังขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้บุคคลในองค์กรได้พัฒนาความรู้ความสามารถ รู้จักใช้บุคคลที่เหมาะสมกับงานเพื่อเปิดโอกาสให้ได้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม

5. สร้างองค์ความรู้ใหม่ และรูปแบบ ภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรมของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

การวางแผน เป็นการคิดและกำหนดสิ่งที่จะทำในอนาคต ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญมากของผู้จัดการ ผู้จัดการมีวิสัยทัศน์ทางการจัดการจะต้องคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะที่มีการแข่งขัน ในภาวะที่มีการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรง ผู้จัดการที่มีความสามารถจะต้องกำหนดสิ่งที่จะทำในอนาคตไว้ก่อนได้อย่างถูกต้อง การวางแผนมีความสำคัญต่อการจัดการ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร การวางแผนทำให้รู้แนวปฏิบัติงานในอนาคต

การบริหารจัดการ คือ การตัดสินใจว่าจะจัดการหน่วยงานขององค์กรอย่างไร การกำหนดแผนหรือหน่วยงานย่อย ๆ ในองค์กรว่าจะมีแผนกอะไรบ้าง จำนวนกี่แผนก เพื่อให้เห็นโครงสร้างขององค์กร การจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน

การบังคับบัญชา การจัดคนในด้านบุคลากรที่มีอยู่ในองค์กร โดยทำหน้าที่สรรหาคัดเลือก บรรจุและแต่งตั้ง การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ การสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เกิดขึ้นในองค์กร

การอำนวยความสะดวก การสั่งการ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาเหล่านี้สามารถควบคุมการทำงานขององค์กรได้ การอำนวยความสะดวกขององค์กรที่เป็นของรัฐจะมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ส่วนองค์กรของเอกชนแม้ไม่มีกฎหมายรับรองแต่จะมีการกำหนดอำนาจหน้าที่เอาไว้เป็นแนวปฏิบัติอย่างชัดเจนเช่นกัน

การกำกับดูแล การติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ป้องกันปัญหาความซ้ำซ้อน ผู้ประสานงานที่ดีเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง คิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ข้อสรุปและการเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

พระสังฆาธิการควรสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ทางธรรมอย่างเป็นรูปธรรมควรมีการศึกษาทางสามัญควบคู่กันไปผู้มีตำแหน่งสูง ควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอควรมีการจัดโครงการเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ควรจัดให้มีการสัมมนาภายในองค์การคณะสงฆ์ เพื่อสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ให้กับพระภิกษุที่อยู่ในเขตปกครองซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาความเป็นภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ควรมีการทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในจังหวัดสงขลาเป็นต้นที่ครอบคลุมทั้งในการบริหารตนและกิจการอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กองแผนงานกรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- รัชชนันท์ อิศรเดช. (2561). การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 5(1), 5(1), 105-121.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). *พุทธวิถีการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พีระศิลป์ บุญทอง. (2561). การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 5(1), 5(1), 30-44.
- สัมมา ธรนิตย์. (2556). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.